

De
finctura

1728

M. III
205

ULB Düsseldorf

+1372 437 01

71/3534

DE

TINCTURA

AUREA,

SIVE

MEDICINA ferè UNIVERSALI

EJUS MATERIA

Præparatione, viribus, & usu: in
morborum ultionem, ad
vitam longam.

à

GERARDO GISE,
Phil. & Med. Doct.

Diversorum Principum, Comi-
tumque Archiatro, Diœcesis Monasteriensis
Medico, & Consule ultra 25. annos
primario:

Ætatis suæ anno 85. notificata.

Warendorpii,

Impressum à CHRISTOPHORO NAGEL, 1704.

Reimpressum Bonnæ 1728.

à LEONARDO ROMMERSKIRCHEN, Serenissimi
Principis ac Electoris Colon. Typogr. Aulico.

Nunc penes ejus tres Filios
Serenissimi Electoris Coloniensis
Consiliarium Aulicum & Medi-
cum primarium Doctorem

G I S E.

Bonna.

Et

**JOANNEM BERNARDUM
GISE, J. U. Doctorem & Serenif-
simi Electoris Coloniensis &c.
Consiliarium Camerae, & Alti
Judicii districtus Dorstensis**

Judicem.

Dorstena.

Nec non

**JOANNEM GERARDUM
GISE, J. U. Doctorem & Serenif-
simi Electoris Coloniensis distri-
ctus Warendorpiensis Judicem.**

Warendorpii.

Quærenda.

DE.

DEDICATIO.

ENTIUM ENTI,
OMNIUMQUE
CREATORUM

Origini transcendentali,

SUMMO
DEO
SACRUM.

COMMUNICATED
REACTORIAL
THE
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ad Lectorem.

CUM à primis Medicinæ & Vocationis meæ incunabulis, eò collimârim ut quodam præcellenti, nec cuivis obvio potirer remedio, illudquè in Italia, Gallia, Hollandiæ & Germaniæ universitatibus, locisque vicinis sedulis quæstiverim, sine tamen ullo fructu obtineri licuerit. Tandem post industrios labores, & impensos sumptus, in extremâ meâ senectute anno ætatis 82. adspirante supremo Numine & Lumine ad scopum mihi industriè præfixum felix perveni, remedio supra vulgari dotatus. Quod nè in ægroantium & miserorum præjudicium supprimerem, id ipsum à plu-

Præfatio.

rimis etiam exteris locis sollicitatus
publico Juri trado : ita tamen nè
tanta Medicinæ nobilitas vilescat,
aut cuivis indigno, desidi, & labo-
rum sumptuumque osori in inca-
pacem buccam projiciatur.

Hiscæ, vale Lector benevole: lege,
rumina, & digniora si fas sit poste-
ritati & valetudini relinque, nec
ignorans iniquam censuram feras:
nisi excellentiora in lucem profer-
re valeas. Finio cum S. Aug. serm.
49. de temp. T. 10. col. 683. Ipsa est
perfectio hominis, invenisse se
non esse perfectum: nemo sibi
placeat: nemo alicui insultet:
omnes sic velimus proficere, ut
non invidemus proficientibus:
non insultemus deficientibus.

PRÆ-

PRÆLIMINARIA.

ARchiater supremus & medicorum facile Princeps Hippocrates ait, naturam esse morborum medicatricem: hæc enim natura seu anima & vita cum proprietatibus, facultatibus, & potentiis suis, seu spiritibus vitalibus in sanis per se sufficit: in infirmis verò succursu indiget & robore, pro mali gravitate modificando, & dat omnibus & singulis suis organis corporeis vitam, ea que vivificat, quæ per se emortua & passivè vivificationem, & influxum vitalem patiuntur: imò pro varietate & differentiâ partium diversimodè operantur, & determinationem à spiritibus vitalibus hausitam accipiunt. Sic anima una eademquè in oculis non alibi visum, in auribus auditum, in cerebro intellectum: uti in organis materialibus appropriatis

priatis variè operationes suas exercet. Quod evidenter auditur in organorum fistulis, ubi solus aer ijs insufflatus, varios, juxta earum fabricam seu structuram, edit sonos: in puris & defœcatis sonoros & gratos, in impuris variegratos & stridulosefflat, Sic natura sive anima sensitiva seu materialis, è potentiâ materiæeducta, sive spiritus vitalis in homine (ab Hippocrate impetum faciens dictus & in continuo fluore consistens) continuò fovetur & sustentatur nutrimento ex usu sex rerum naturalium hausto; quarum abusu aut errore. si debilitetur, vitietur, corrumpatur, & à suâ conveniente harmoniâ seu temperie abcedat; tum functiones naturales flaccelcentes indebitè operantur, & subsidium desiderant, ut fiat natura potens ad noxium eliminandum; Et sine hisce sex rebus naturalibus nullus homo, aut etiam animal perfectum vitam diù frui poterit. Et consistunt in cibo & potu, calore & frigore, motu & quiete, somno & vigiliâ, aere & aquâ,

aquâ, animique patematibus.

Quæ pro subjectorum varietate diversificantur, & unicuique fruenti se accommodant & variegantur: uti unus idemq; sol, ejusque calor & astrorum influxus omnibus sublunaribus quidem communis est, sed à singulis singulares suscipit determinaciones.

2. Hæc Natura, Vita, Lux, & spiritus vitales sunt individua & inseparabilia, & hi spiritus sunt in continuo fluore pro vitæ nutritione, regeneratione, augmento, in- & expiratione, & spontè dissipantur & consumuntur; nisi conveniente pabulo redintegrentur; quæ redintegratio eruitur ex sex rebus naturalibus: uti cibo potu aere &c. vel ex medicamento.

Nam alimentum seu spirituum nutrimentum dicitur, quod in spirituales vapores est conversum, ut undè nutriantur. Ubi NB. Quod magna ciborum potuumvè ingluvies, parum præbeat nutrimenti in spiritus vitales convertibilis: sed inutile extreumentum per sedes, urinam,

aut per cutis spiracula eliminatur.

Aitque Sanctorius de arte staticâ: quod unica ista insensibilis perspiratio, prævaleat omnibus aliis evacuationibus simul sumptis. Medicamenta verò abundantiore spirituum copiâ beantur, & secundum gradus eorumque ascensiones distinguuntur, & alimentis multò uberius tribuunt spiritibus vitalibus incrementum; interquæ Medicina universalis primatum tenet, & ex tam nobili materiâ debet esse eruta, sublimata, volatilisata, & graduata ut cum spiritibus nostris vitalibus intimè, inseparabiliter, & homogeniè unita, & consubstantiata fiat morborum medicatrix. Et ita uti lux quæ est vita hominis (teste S. Joanne cap. 1. Et vita hominis est lux lucens in tenebris) luceat in suo corporeo hospitio per omnes organorum partes, & terminum suæ potestati inditum (nisi impediatur) decenter absolvat, omnesq; obstructions, obstacula, & tenebrosa impedimenta permeando & illuminando dissipet & exturbet.

Quod

Quod spirituum alimentum fluore & effluuium, & tandem calidi nativi & humidi radicalis consumptio, omnium evidentissimè, & ad oculum cernitur in lampade lucifero, ignifero & fumigero oleoque repleto, in quo oleum est nutrimentum & augmentum Lucis: Lux & calor illud convertit in suam substantiam, subtiliat, volatilifat, & in spiritus subtilissimos convertit. Qui spiritus continuo generantur, & continuo evaporant, iisque consumptis novi generando succedunt tam diu durabiles, quam diu materia spiritibus apta suppeditatur. Quia deficiente lux calorque extinguitur & evanescit.

Non nè eadem prorsus ratio & modus in generatione, nutrimento, augmento, subtilitate, fluore & dissipatione spirituum vitalium invenitur? imò sunt nonnulli qui ex istis spirituum effluviis, etiam humanis excrementis, uti sanguine, urinâ, fœcibus, aliisque adhuc infitis conantur probare pulverem sympathicum,
actio-

actionem indistans, & magnetismum. Uti Helmont. de magnetica vulnerum curatione. Guilbert. Anglus. Grubbe. Wurdig de Medicinâ spirituum & alij.

3. Restat inquirendum, quibus de causis hi spiritus vitales vitientur, aut lædantur: ut qui alias vitæ sustentandæ, nunc ejusdem expellendæ rationem induant: cujus causa generalissima, sunt sex rerum naturalium præpoſtera administratio, indebitus usus, omnium omninò morborum radix.

De proximiorē causâ in varias itur opiniones. Galenici 4. humores: Chymici tria principia: salem, sulphur. & mercurium statuunt. Democritus & Leucippus variam atomorum corpuscularium texturam Quos Cartesius, Sperlingius, Boyle aliique sequuntur. Otto Tackenius (olim mihi Patavii & Venetiis intimus) aliique acidum & alcali, seu pituitam & bilem, D Dr. Craanius (quem allegat Dr Cohaus in suis tentaminibus, latinitate & Theoriâ præclarus) solum acidum

acidum p. n. vel per se statuit, vel cum bile inmiscatum defendit: Et quod ex solo acido p. n. & quod alcali seu bilis ab acido inmiscata, ejus indolem pessundet, invertat & corrumpat: undè pugna acidi & alcali seu bilis in phlogosin acta, in calorem p. n. in inflammationem, in corrosivum, æruginosum &c. immutatur. Undè febres, pleuritides, ulcera cachoetica, lupus, cancer, aliaque bili hæctenus adscripta mala, emergunt.

Ex acido autem pituitoso, morbi Chronici, scorbutus, paralytis, obstructions indèque ortæ ægritudines, sedem figunt. Sic succus pancreaticus, longiore in ductibus lateralibus, pituita viscida obstructis, fit acidus, seu in acidum p. n. conversus, & plurimorum morborum nidus, & maxima malorum causa.

Sic in primis viis meritò quærenda, & ex iis pellenda, quod pauci attendunt & paucis exquisitis remediis obtinetur.

Hic quoque observandum occurrit, sicuti pro diversâ sex rerum naturalium
ad

ad vitam necessariorum subtilitate & bonitate, diversæ vires enascuntur : ita quoque non modò animalium, vegetabilium, & subterraneorum; sed etiam hominum mores & morbi sequuntur cœlestium influxus, Solis, aeris, & locorum diversitates, quæ iis uti propriis inhærent, & secundum diversas mundi plagas diversificantur. Vide de super Robertum de Fluctibus Anglum, qui allegat ex Ss. Scripturâ.

1.

Ab Oriente. Spiritus ignei.

Deuteron. cap. 28. vers. 20. Quia non observasti præcepta mea, percutiam te tabe calidâ & æstuante & urente febre, & siccitate & morbo regio, quæ persequentur te, donec pereas.

2.

à Meridie. Spiritus aerei.

Deut. cap. 28. vers. 21. Quia non custodivisti mandata mea, percutiam te æstu, & aere corrupto, & adjungam tibi pestilentiam; quæ persequentur te, donec pereas.

3. Ab

3.

Ab Occidente. Spiritus aquatici.
Deut. cap. 28. vers. 21. Emittam spiritus
meos aquaticos ut corporis tui terram
variè evertant. Job. cap. 12. Percutiam te
Hydrope. Luc. 14. Lunaticum te efficiam
& muto spiritu affectum. Matth. 17. Pa-
ralysi te dissolvam ita ut functiones tuæ
sint impeditæ, & os tuum ocludam, ut
non possis loqui.

4.

Ab Aquilone. Spiritus terrei.
Deut. cap. 28. vers. 22. Quia noluisti au-
dire vocem meam, percutiam te egestate
& frigore: & dabo tibi cor trepidum &
mœrorem animi donec pereas.

Undè patet quemadmodum differen-
tes mundi plagæ, differentes pariunt &
nutriunt morbos; ita etiam differentes
expostulant curationes: neque enim te-
nuissima & strictissima diæta, & potissi-
mum refrigerantia, in morbis locisque
calidioribus, Orientalibus & Meridiona-
libus proficua; eadem in Occidentalibus

&

& Septentrionalibus locum inveniunt: ubi solidiores & contumaciores morbi, solidiora exoptulant infirmitatum remedia: ubi potiora refrigerantia, morborum & mortis potius incrementum inducunt, quam ut optatam sanitatem, & longævam appromittere valeant.

Ut jam constet de spirituum vitalium essentiâ & proprietatibus: sciendum, quod omnis forma sublunaris physica (juxta Philosophos) educatur è potentiâ materiæ ejus naturæ seu feminis, à Creatore inditi, sc. quod semen fabricat organa Embryoni appropriata, cui introducat formam materialem: quæ Helmontio dicitur archæus sive spiritus vitalis vitam corpori attribuens.

Willisio dicitur anima sensitiva, quod corpori conciliet quinque sensus, & hæc anima sensitiva putatur in perfectis animalibus, & in homine ferè eadem & communis (licet in homine sublimior) & ferè conveniunt in cestro libidinis, in congressu, conceptione, nutritione, organizatio-

ganizatione, partu, in sex rerum naturalium usu, in morte, deficiente nutrimento: uti in lampade lucifero evidentissime patet; & ita ex defectu congrui alimenti exspirat, exstinguitur, in chaos seu nihilum, undè sumpsit originem relabitur: & hæc est mors animalium, & uti quidam volunt etiam naturalis mors hominum; quid enim aliàs esset in homine mortiferum? cum anima ejus immortalis sit, mori nescia; hinc ajunt animam sensitivam esse materialem, è potentiâ materiæ eductam, & mortalem; aliam immortalem & à Deo infusam; illam corpus prius organizare; hanc corpori organizato postmodum infundi: illam patibilem & sensibus subjectam, hanc à materiâ impatibilem.

Ex quibus diversis operationibus fortè possent conciliari plurima Ss. Scripturæ loca. sc. video aliam legem in carne contradicentem spiritui. Carnalis homo non intelligit ea quæ sunt spiritus. Petre, caro & sanguinis tibi hæc non revelarunt,

runt, 1. Joan. 1. Qui non ex carne sed ex Deo nati sunt. Caro adversus spiritum Exuite veterem hominem.

Et ita ex istâ pugnâ seu luctâ hominis interioris & exterioris, carnalis & spiritualis, mortalis & immortalis, iisque gemellis in uno corpore luctantibus, exoritur digna & congrua victoria. Juxta illud S. Pauli.

Non nisi certanti justa corona datur.

Sed hanc labyrinthum aut controversiam non tango esse meam; sed ad domum inquisitionis Theo-philosophicam remitto discutiendam, qui medica hic tracto: contentus quod hi spiritus vitales, censeantur immediatum omnium morborum, vitæ & mortis subjectum. In quibus exæstuantibus, exacerbatis, irritatis & elasticis compefcendis; vel torpescentibus, suppressis, aut debilitatis corroborandis, tota insudat Medicorum industria.

PRÆMISSIS PRÆLIMINARIIBUS.

- I. De naturâ morborum medicatrice.
- II. De spirituum vitalium generatione, nutritione, & fluore continuo.
- III. De causis efficientibus, quomodò hi spiritus, aliàs omnium operationum vitalium actores inficiantur, flaccescant, fiant morborum effectrices, & tandem emoriantur: restat indagandum; an detur pro ijs defectibus evitandis & corrigendis Medicina universalis.

D E

MEDICINA UNIVERSALI
EX PRÆLIMINARIBUS
CONSTAT.

I.

Quod natura seu vita fit morborum medicatrix.

II. Quod hæc vita seu spiritus vitalis, fit omnium morborum causa efficiens, & quod organa corporea se passivè gerant, & à spiritu vitali determinationem, & operationum differentiam accipiant.

III Quod unicum ferè acidum p.n. per se, vel bile mixtum, fit causa occasionalis omnium morborum.

Quibus positis inquirendum : an non detur unum etiam universale, istius acidi mortificativum. Quod sic probatur.

Quod est causa universalis & immediata actionis sanæ in corpore sano : id etiam est causa universalis actionis læsæ, in corpore morbofo : atqui spiritus vitales

les sunt causa actionis sanæ, ergo. Major & minor probantur ex præliminaribus; ideò enim dicuntur spiritus vitales, quod partibus singulis, pro diversitate organorum, vitam tribuant & vivificent: hi verò spiritus sunt in continuo fluore, motuque exspirabili, ideoque indigent continuo alimento & nutrimento, uti in Prælimin. vide. Et hoc nutrimentum præparatur ex cibo, potu, aere, &c. quod in corpore sano (cui omnia sunt sana) est sufficiens pro sanitate conservanda; si verò ex abusu sex rerum naturalium, vitiantur, flaccescant & degenerent: tum debent sublimioribus, quam cibo potuque, sed medicamentis augeri, confortari, & ad debitam temperiem reduci. Quorum medicamentorum est maxima latitudo, & virtutum gradibus & energia distinguuntur, uti id clarissimè patebit capite sequenti, de materiâ Medicinæ universalis.

Et hi spiritus vitales quo magis læduntur, eò majorem inducunt corpori nostro

alterationem, & sublimiorem expostulant medelam.

Nimia enim eorum expansio, dilatio, subtilitas, & acerbatio, morbos calidos, maniam, phrenesin, furorem, febres ardentes, &c. Nimia verò contractio suppressio & quasi suffocatio; morbos frigidos, uti Melancholiam, Apoplexiam, Epilepsiam, coma somnolentum, &c. prognerant; & ita ijdem spiritus, calidos frigidosque pariunt morbosos effectus, & producta, sive causas occasionales. Sic ijdem spiritus non nunquam diathesin acerrimam acquirunt: cum primis qui cerebri & nervorum affectibus obnoxij, laticem acerrimam experiuntur. Sic ulcera cancrofa, scrophulosa, pestilentialia, malignaq; in corpore nostro generantur: in quibus carnes & membranæ imò ossa cum summâ acredine exeduntur, quæ non tam in sanguine, quam in liquore nerveo, vel succo nutritio procreata cum latice ejus in partibus nervosis, aut earum depositis emuncto-
rijs

rijs, apostemata, aut ulcera phagademica, aut cacoethica producant, eaque de causa potius internis ac redinem tollentibus, quam externis curanda: ut succus nerveus omninò volatilis, vel à volatilitate in acorem seu acidum atrobilialium degenerans corrigatur, quod præcipuè in partibus nerveis, earumque emunctorijs: uti in strumis, mammillis, glandulosisque partibus congelatur. Ubi verò hic succus nerveus vitiosus seu latex non coagulatur: sed in fibris nerveis commoratur, tum ibi dolores, spasmos, arthritidem vagam, podagram, maniam, phrenesim, pleuritidem, aliosque dolores atrocissimos hâc illâcque vagantes producit.

Ubi igitur est tanta spirituum vitalium latitudo; ut corpus sanum fervetur, & aeger sanetur. Cur non eadem latitudo & extensio uni medicamento universali inesse possit? ut omnia sc. vita una, acidum p. n. unum, & medicina una in unisonum redigantur. Sicut unus sol

est vivificativum universale omnium
sublunarium, imprimique suum chara-
cterem unicuique secundum semen, aut
naturam suam, & etiam hominis vitam
spiritusque vitales inevitabiliter susten-
tat. Undè Aristot. ait sol & homo gene-
rant hominem.

Datur quidem magna medicamento-
rum etiam polychrestorum latitudo,
extensio, & efficacia: quæ tamen in uni-
sonum contrahi & constringi potest. Uti
Bloccowitij ex sambuco polyacæa The-
rica cœlestis. Panacæa Anwaldina &c.

Sic ex uno antimonio, chalybe, tar-
taro alijsvè, eruitur vomitivum, purgans
diureticum, diaphoreticum, obstruens &
aperiens, plurimis morbis subveniens.
Cur non sublimior ad universale patere-
tur aditus? cum hic pateat, quod labore
& industria tanta virium differentia ex-
hauriatur. Sic mercurius crudus innoxie
deglutitur in lue venerea (quod sæpissi-
mè vidi à Medico Regio Parisijs) uti &
in vermibus, colica, iliacâque passione.

Ubi

Ubi jam tum fœces alvinæ evomebantur. Hic mercurius cum sale alijsque sublimatus, est venenum & corrosivum maximum: si verò id ipsum cum alio crudo sublimetur, tum ex venenoso alexipharmacū, ex corrosivo dulcis exurgit; licet non dulcis sed insipidus sit. Verum si jungatur & combinetur cum sulphure Philosophorum volatili, tum ex ijs binis volatilibus inseparabiliter unitis fit mercurius dulcis ut mel aut saccharum. Paracelso mercurius præcipitatus dulcis, & Helmontio aurum Horizontale insignitur: ad cujus penetralia paucissimis & non nisi Adeptis & Electis datur introitus.

Si quis præaliatis non contentus, ampliore elucidationem desideraret, quod spiritus nostri vitales ita confortari & augeri possint: ut unico remedio, omnium morborum causæ occasionales, unico ictu salvari; uti plurimorum capitum hydra, in ipsâ origine possint amputari. Eidem obijcio & solidam informationem

mationem exspecto; quomodò unum idemque venenum omnes spiritus vitales pessundare, corrumpere, inficere, debilitare & exacerbare possit: quomodò viperarum, Tarantularum & Scorpionum ictus, rabiosi canis morsus totum corpus inficere; odor pestilentialis, & deleterea potestas; quomodò Moschi, Zybethi aliorumque odor, totum aerem alterare, suffocationes uterinas animiq; deliquia inducere, vestibus vicinis sibi similem odorem, sine virium perditione, imprimere queat. Quomodò halitus seu spiritus ex speluncâ seu grottâ caninâ (mihi propè Neapolim visâ) canem in eam projectum mox omnibus vitæ signis privare, aut mortificare, & in vicino lacu seu aquâ portatum subitò & sine morâ denuò restabilire, & omninò revivificare possit. Si horum & similium spirituum tam admiranda sit facultas: ut sanguini spiritibusque vitalibus insinuata, universi corporis operationes immutet, pervertat, supprimat, & omninò etiam scèpè exterminet

minet. Quis dubitaret de universali valdè spirituofo medicamento, & ejusdem in morbofis potentiâ? eum eadem energia ferè in particularibus tantoperè laudetur: præfertim à D. Bechero in supplemento Phys. subterraneo 1. cap. 5. qui ait.

Vos Protomedici, pro patronis vestris divitibus in vitâ longâ, vosque in amplo salario diù conservandis, alio nullo restaurativo utimini: quam sale volatili cornu cervi & viperarum, in perlarum & ambræ spiritibus solutis; quo, ad restorationem spirituum vitalium, nobilior dari nequit. An non hoc sal volatile pro Medicinâ ferè universali (licet in validè) deprædicâtur? An non universale includit omne subsumptum particulare tam in Theologicis, Juridicis, Polytcis, & Medicinalibus; sic in Theologicis amor Dei & proximi. In Juridicis suum cuiq; tribuere. In Polytcis salus populi. Sic spiritus vitalis seu sanitas & remedium universale, omnia subsumpta particularia

ria, tamquam ad unisonum reducit, & in se continet. Ut ita omnis tam cœlestium quam sublunarium creatura, in Hierarchiâ sui Creatoris conspiret & uniat. Si nec his fatietur incredulorum desiderium, accedat infucata sacræ scripturæ auctorisata veritas, omnibus rationibus humanis superior: quæ dubitantes, catholicam seu universalem morborum curationem, clarissimè edocebit.

Posuit Deus Adamum omnium sublunarium perfectissimum & ad sui imaginem creatum in paradisiacum voluptatis hortum, ut ibi si vellet, immortalis permanere posset; tali tamen conditione, nè ex arbore scientiæ boni & mali, quam ex paternâ admonitione ipsi noxiam præmonuit, vitam suam contaminaret, & ex esu istius fructus morbos mortalitatemque indueret: quare spretâ Paternâ admonitione indèque ortâ inobedientiâ, ex Paradiso expulsus fuit, cum adjuncta comminatione: nè extendat manum suam ad arborem vitæ & vivat

vat in æternum. Undè evidentissimè patet, quod ex esu scientiæ boni & mali contraxerit naturam deturpatam, & concupiscibilem, morbos & mortem inferentem. E contra ex esu arboris vitæ, cum liberrimo suo arbitrio potuisset recuperasse vitæ corruptæ integritatem & medelam, ipsamque vitam immortalem. An verò talis vis & efficacia reddendi hominem morbosum & mortalem, aut denuò vitalem & immortalem, quod clarissimis verbis infallibilis sacra scriptura demonstrat & docet, Theologis relinquo discutiendum & decidendum. Interim constat, quod dentur ferè similes & tales in natura creatæ dotes, quibus in nata vis est, hominem reddendi furiosum, libidinosum prolificum, impotentem vel sterilem, somnolentum, apoplecticum, paralyticum, uterino-suffocativum, saltantem seu tripudiantem ex ictu tarantulæ, quod Romæ & Neapolis vidi aliaque mortifera, quæ totam immutant hominis temperiem & actio-

nes

nes. Et sic fortè posset aliquis eodè modo inferre Deū indidisse arbori scientiæ boni & mali reddendi hominem concupissibilem, sensualem & mortalem: ideòque à Deo paternè admonitum esse Adamum, nè comederet ob vim mortiferam ei inditam; uti arbori vitæ vitalem; imò nisi arbori inhæsisset naturalis ista vis & facultas reddendi hominem (contra paternæ benignitatis præmonitionem & obedientiam) concupissibilem & peccaminosum: dubitare quoque quis posset, quomodò Eva potuerit transgredi legem, & originale lapsum in omnem secum dirivare posteritatem; cum non Evæ, sed Adamo lex aut admonitio sit data antequam Eva exstitit & fuit formata. Ut constat ex lib. Genes. cap. 3. vers. 17. & 21. ignorans verò non censetur peccare, cui lex non est promulgata: nisi ipsi arbori facultas corruptiva juxta literalem Ss. Scripturæ sensum, inuisse videretur. Mihi sufficiat hic demonstrare realem & naturalem Medicinæ universalis

versalis existentiam in paradiso existisse, & ad huc dari umbraticam, id est ab immaturâ violentâ & accidentali tam diu præservandam usque dum ad naturalem & inevitabilem mortis terminum perveniatur. Quo sensu Deus fecit sanabiles omnes nationes terræ, medicinamque è terrâ eduxit Altissimus & sapiens non spernet eam. Siquidem Adam pulsus paradiso, remissus est in terram crudam, incultam, sterilem, tribulos & spinas producentem, quam colere, stercorare, subigere, meliorare & indè ex ejus fructibus, in sudore vultus sui panem vesci debuit.

Ex quibus præmissis constat, terram nobis in subsidium humanum traditam esse excolendam, indèque pro materiæ excellentiâ, formam educendam. Restat ut ulterius perlustremus, quæ & qualis materia convenienter occurrat, undè talis Medicina universalis extrahi & elaborari queat: id quod sequens caput, quantum fas est, enodabit.

Sed

Sed quid audio? nonnè Deus mundum exposuit disceptationibus? nonnè is ut plurimum regitur opinionibus? nonnè oportet esse hæreses & discordias ut indè elucescat veritas, & agitata virtus increpescat, quæ alias mortua censetur & sepulta. An ullus in toto orbe status sine emulatione aut discordia? sic assurgunt in musæo Medico diversi Proceres eorumque asseclæ: uti Hippocratici, Galenici, Chymici &c. inter se acriter discepando thesin sequentem exagitantam exponunt.

Quid Hippocrates, Galenus, alijque Medicorum Patres conscripti de circulatione sanguinis: de glandulis pituitarijs, deductu Wirfungij pancreatico, spleneticò, de ductibus lymphaticis, de succu nutritio, alijsque subtilitatibus sciverunt? an horum ignorantia, eorum methorum aut medendi felicitatem immutavit? An culter anatomicus aut subtilis calamus uberiorem aut universaliorem contulit sanitati operam, ægrorumq; lamentantium

tium miseriam compescuit ; eodem prof-
 pero successu quo Adepti suo unisono
 aut Polychresto nobiliori, gloriosè lon-
 gè latèque beantur ? sed manum de ta-
 bulâ, nè invidis, ignaris, incredulis pau-
 cisque exemptis bilem movere, & con-
 tradictionis ansam præbere videar ; qui
 ingeniorum potius acumen & subtiles
 novitates, quam salutare medelas labo-
 riosè inquirunt. Ad quid quæso prodest
 sola causarum cognitio, si non subsequa-
 tur morbi curatio ? undè in praxi tot
 medicastrum diffamant : quia

*Fingunt se Medicos, quivis Idiota Sa-
 cerdos,*

*Judeus, Monachus, Histrion, Rasor,
 Anus.*

Ex quibus tamen aliqui nonnunquam,
 disertissimis Theoreticis sunt medendo
 feliciores. An non ars sive scientia Me-
 dica posset contrahi & in compendium

C

con-

constringi? Pharmacopalia sumptuosissima ad pauca maximè necessaria reduci; cum plerique Medici communiter pauculis selectis & Receptis ex selectioribus excerptis in usum trahant, memoriæ & usui seruant, ut eò promptiorem in conscribendis Receptis habeant facultatem.

D E M A T E R I A
M E D I C I N Æ U N I V E R S A L I S
Ejusque Præparatione.

QUo ad materiale hujus Medicinæ principium, scitu necessarium duco; quod Altipotens in creatione mundi, unicuique creato indiderit & impresserit suum divinum characterem, proprietates, & singulares dotes, ut id agat ad quod agere conditum est, & unumquodque ferat fructum, secundum semen

femen & materiam suam : quam materiam reliquit Creator posteritati ab Adamico lapsu contaminatæ meliorandam; & ut terra colatur, stercoretur, subvertatur & perficiatur in sudore vultus nostri, quæ aliàs nobis tribulos & spinas producit. Hæc materia nunquam per se ad talem perfectionem progreditur, qualem ars illi largiri & conferre valet longe sublimiorem. Cum verò in mundi scrutinio infinitæ individuales formæ, virtutes, proprietates, vires differentes, natalesque dotes speciales insitæ occultentur, & non omnis ferat omnia tellus : & quo nobilior materia, eò excellentior indè educatur forma, eaque multò sublimior quærenda, quam in animalibus, vegetabilibus, terræque superficialibus; uti in rore majali, stellarum glutine, mannâ, melle alijsque, quæ nimis sunt vilia & debilia, ut ad regale folium Medicum conscendant : hinc ad metallica, mineralia subterranea que descendendum ut quo profundiores sub

terrâ , eò superiores indè eductæ hauri-
antur potestates : inter quæ subterranea
auro (uti soli terrestri) meritò principa-
tus confertur ; sed germinativa & medi-
cinalis activitas suppressa , singulari in-
dustria ad volatilitatem & germinatio-
nem promovenda. Uti granum frumen-
ti, in horreo quasi mortuum, sine fructu
& multiplicatione sui, aut virium exal-
tatione sterilefcit. Nisi in terram ferti-
lem projiciatur, & vitam fermenti ex
terra & aquâ mediante, calore suscipiat,
& ibi seminis sui fructum centuplum ac-
quirat. Sic nisi aurum à cortice enucle-
etur, absconditum manifestetur, ubi na-
tura deficit arte perficiatur, fixissimum
volatilifetur, corporeum in spirituosum
permutetur : non poterit cunctis medi-
cinæ conatibus salutariter auscultare &
medentibus omne adimplere deside-
rium.

Quomodò autem hic totius mundi
Imperator sc. aurum (quem mundus
summoperè honorat & adorat) ad me-
dicina-

dicinalem regiumque apicem elevari possit, hoc opus hic labor est.

Hic exercentur inanes artificum curæ.

Quia verò Rex finè subditorum suorum adlittentiâ, per se splendorem, viresque suas subditis exhibere nequit; ita aurum sine subditorum suorum, & satellitum ministerio, vires atque latitantem in eo potestatem exercere nequit, nisi sulphur quod in eo est perfectissimum & fixissimum, solvatur, subtilifetur, nutriatur, graduetur, multiplicetur, & volatilisetur; quod ipsum per se solum non obtinetur; nisi cum suorum consanguineorum & satellitum ministerio & cooperatione, qui cum sulphure ejus aureo, in alimentum seu nutrimentum convertuntur, consubstantiantur, & multiplicantur? uti de grano frumenti dictum.

Modum acquirendi tam pretiosum thesaurum, candidè quantum fas est, sophis describam.

Metalla sub durissimis involucris
C 3 clausa

clausa & incarcerata, difficillimè egrediuntur innato domicilio, antequam istis corporeis vinculis remotis, ipsa forma seu Quinta Essentia, pulsis tenebris elucescat, & ope ignis Philosophici, ex fixo in purum volatile convertatur & maturescat. Quod ipsum evidentissimè patet in pyris, pomis, omnibusque vegetabilibus, quæ ex crudo, amaro, acerbo, & immaturo statu à calore solis, ad maturitatem, & terminum suæ potestati inditum producantur: in quibus & similibus maturativis, & graduativis in metallis aut subterraneis requisitis, omnis totius operis Philosophici & Medicinæ universalis cardo versatur; & quo metalla sunt perfectiora; uti aurum, argentum, & mercurius, eò sublimior educitur tinctura: quia firmiorem habent coagulationem, difficiliorem solutionem, & ad vegetandum volatilifandumque reductionem.

Restat igitur indagandum, qua viâ & modo subterraneum solare seu aureum, tantum universalitatis & præcellentiæ

gradum attingat, & dotes, quas natura nobis reliquit aperiendas arte & labore ad sublimiores extollat.

Homo mundi princeps, compendium, & microcosmus, hanc accepit facultatem inò legem: ut terram incultam & sterilem coleret, everteret & melioraret, & ubi desinit natura, ad præstantiora explicaret aut explicis erueret, uti hic supra dictum: idcirco in omni sublunari abditum habet appetitum, sympathiam & inclinationem ut Thesaurum in omni sublunari abditum artificiosè evolvat, quod sine humanâ ope nullatenus obtinetur, cujus modus & via est Saturnia proles vegetabilis, quæ cum cerbero sibi adjuncto, feras domare, venenosa mortificare, virtutes dotesque naturales augere, & morborum plurimorum torturas eludere, & inculpatæ vitæ integritati restituere, mentis vigorem conservare, obnubilatum illustrare potens est. Et hâc viâ graditur ad secretiora Philosophorum abdita subsellia; quæ quidem in

principio operis varia, ast in fine in unifono conveniunt & conspirant, quæ initio operis, per armigerantes & hostiles pugnas, se insigniter probravio exercuerunt.

Quibus omnibus attentis spagyris & Pyrotechniæ amans (cui hæc scribo) facile in cognitionem meæ tincturæ pertinere, & ad ulteriores progressus pervenire poterit.

Acutissimus Helmontius (quem virtus & stupenda ingenij monumenta fecerunt immortalem) primus mihi ansam laborum præbuit, lib. de ortu Medicinæ novo.

Juvit & suppetias dedit Philaletha de introitu aperto ad occlusum auri palatium.

Illustravit Joannes Ludovicus à Fründeck de Medicina universali; qui per centena experimenta die, anno, & locis, efficaciam comprobavit, & conatum meum in curando reddidit certiore ac ferè infallibilem.

Maximè si Draco igneus, qui in ventre suo chalybem occultum gerit, cum magnete toties rotetur & circumgyratur, donec ex saturni nigricantibus fœcibus exemptus, in Jovis speculo suum nitorem seu albedinem lætus conspexerit; sed quo non datur accessus nisi virgo immaculata, indifferens & adhuc libera nullique nupta, ingrediatur domum Arietis, & ibi fabricet auream & Regi dignam, non sine pugnâ coronam: quæ tamen omnium quærentium manus & conatus eludit, nisi omnium trium regnorum concursum & ministerium imploret. Nam vegetabilia & animalia eorumque spiritus, sicut aliavè per se, sunt tantum claves, quibus occlusum castrum regium seu metallicum aperitur, ut omnes simul juncti & unanimes, suaviter ingrediantur & unisonum constituent: nisi enim hæc præfata redigantur in naturam metallicam, eamque nutriant & graduent, & in sulphuream substantiam, per eorum conversionem permutentur, nil Artista prædesse queunt.

Qui verò ad tale, Medicæ perfectionis fastigium pervenit, is spretâ morborum cognitione (ut ait Helmontius) infirmitates vulgò incurabiles, felix, citò, tutè, jucundè absolvere potest : solummodò naturam, morborum curatricem, solidè roborando.

Quod cum increduli, inexperti, laborum & sumptuum osiores, negare præsumant : cum talibus (quorum basis est ignorantia) nequaquam est altercandum, contra oculares testes rationibus, experiètijs & auctoritatibus obfirmatos; nec existimandum quod ars medica sit prorsus exhausta, nec quicquam amplius patiat incrementi, nisi quod libris insertum reperiatur; cum adhuc plurimum sit vacui, quod nobis offertur ad implendum, & quod hætenus per indagandi ignaviam, & sumptuum parsimoniam mansit occultum, ac posteris elucidandum aut manifestandum : incredulis verò inculcandum & obtrudendum est. An plurimorum incredulitas realem rerum

rerum expellit existentiam? & an existentia tolerat ignorantiam? an sola raritas negat possibilitatem? an vitrum quondam ductile, ignis perpetuus seu lampades perpetuè ardentes, quadratura circuli, Archimedis aliorumque subtilitates, liquor Aleahest, lapis philosophi uti & Medicina universalis; an dico talis plurimorum inscitia & raritas ponit & constringit naturæ inexhaustæ interminabiles limites?

*Quæis ultra citraque nequit consistere rectum.
Hoc quia tu nescis, reliquos hoc scire negabis?*

Quasi verò tota naturæ inexhaustæ potestas in tuo cerebro recondita delitescat aut detineatur. Proh! quantum adhuc est in rebus inane & absconditum, labore & industriâ ad lucem referendum. Sed quid cum talibus altercandum, qui uti cæci vel refractariè cœcutientes, ipsi etiam soli lucem detraherent.

Si quis ad universalissimum, mihi adhuc incognitum, nec ob luculentam præxin attentatum, adspiret, eò indefinenter

ter collimet, ut fixum volatilifetur, volatile figatur, rursusque volatilifetur, & ita tertia vice rota philosophica rotetur, per quas rotationes Rex cum suis consanguineis ita exaltatur, nutritur, & multiplicatur, ut millecuplum fructum edat, & excellentior reddatur, quam quandò Regi corporeis vinculis adhuc incarcerato non licuit explicare aut extendere vires suas.

Interim hâc volatilissimâ tincturâ sulphurâ solâ poterit diligens artis candidatus in morborum eliminationem abundè acquiescere: sed si ad generalissimum adspires, is aurum vel subjectum appropriatum à corporeis & fœculentis impuritatibus exutum, in sulphur volatile philosophorum elevet: quo tum obtento & non prius, illud appetit novo & nobiliori subjecto seu mercurio inseparabiliter uniri & desponsari, ut ex illis duobus volatilibus emergat novum Ens, quo inter sublunaria non reperitur ullum aliud paris excellentiæ; quod paucissimis & Sophis solummodò datum.

*Quæis meliore luto finxi præcordiam Titan,
talesque*

*Nec fortuna iram metuunt, nec brachia furum
Sed paucos tanto dignantur munere Divi.*

Sufficiat nobis, quod nullus spagyro-
fophus unquam pervenerit ad supre-
mum chryso-popææ apicem; nisi viderit
prius præeuntem medicinam universa-
lem, & exindè per posteriores labores ac
progressus emergentem aurifodinam, ex
quo dignoscitur verus arcani possessor
solitudinis ac sollicitudinis studiosus. Suf-
ficiat etiam nobis cum Cicerone dixisse.

Prima non assequentem jucundum
est, in secundis tertijsque consistere, &

Est aliquo prodire tenus

Si non datur ultra.

Sufficiat tinctura mea aurea 30. annis
laboriosè quæsitâ, & in ultima dierum
maturitate acquisita. Cujus vires (nec
vanæ gloriæ aut ostentationis cupiditas;
nec præceos meæ ampliandæ aviditas; nec
magnatum aucupandus favor aut gratia;
nec incredulorum aut antagonistarum
præ-

præpostera aut inanis contradictio : sed unica unius Præpotentis gloria, & miserorum ægrotantium curandorum aviditas, fraterna charitas, populique salus ac sanitas) me incitârunt, ut rarissimum paucisque cognitum & salutiferum hætenus mihi sepultum & obnubilatum medicamentum in lucem prodiret; cujus vires & efficaciam sequens caput explicabit.

D E V I R I B U S
T I N C T U R Æ A U R E Æ .

HÆc tinctura variè se extendit & pro naturarum varietate se unicuique corporis parti accommodat, & roborando, vel per occulta cutis spiracula, seu diaphoresin insensibiliter, vel per sensibilem lenem suavemque sudorem, aut saltem madorem, vel per urinales & lymphaticos ductus, vel per lenem alvi commotionem noxium naturæque molestum evacuat, eoque ducit quo natura vergit, & novit

novit tam sanitatis conservandæ, quam materiæ peccantis eliminandæ motum & viam, vires deperditas, innatâ & geniali dote renovando, & causas occasionales & producta extirpando.

Ergone dices si hæc tinctura hos edat effectus & medicina sit ferè universalis: an morbos tam calidos quam frigidos curabit? Resp. imò verò quod ipsum hic clarissimè probandum suscipio: nonnè natura per spiritus nostros vitales totius corporis actores, & calidos & frigidos introducit morbos, eosque etiam eodem modo curare valet? dum ira, effervescentia, phlogosis & ebullitio spirituum; febres, pleuritides, manias, aliosq; calidos; metus verò, tristitia, melancholia, terrorque subitaneus; Apoplexiam, Paralysim, scorbutum, artuum tremorem, uterinos aliosque frigidos morbos inducit?

Nonnè unus idemque sol ejusq; calor contrarios aut oppositos causat effectus? pro subjectorum varietate, glebam inducendo & ceram liquefaciendo.

Nonnè

Nonnè plurima medicamenta contrarias possunt in corpore humano exercere operationes ; dum iisdem obstruunt & aperiunt , adstringunt & constipant , sudores movent & noxios sistunt, morbos fluidos figunt, & fixos aperiunt, uti patet in Galybeatis, Antimoniatis, tartareis, Panacæâ Anwaldinâ, Essentiâ dulci Hallensî aliisque tam vegetabilibus, animalibus, aut metallicis: imò clarissimè patet in spiritu salis armoniaci Sylvij tantoperè decantato , aliisque salibus volatilibus. Numquid unus idemque spiritus simplex vel oleosus Sylvij in plerisque ferè morbis tam calidis, quam frigidis & uti polychrestum (sc. in febribus ardentissimis etiam malignis, pleuritide aliisque calidis : uti etiam in frigidis in Apoplexia, paralyfi, scorbuto aliisque fixis & chronicis morbis) usurpatur ? Uti D. D. Blancardus de scorbuto ait: Quod sal volatile ab omnibus morbis hominem præservet ; præsertim in acidis, salis & frigidis : imò de vitâ ad annum centesimum

conservandâ certum reddere velit, si quis eo indies utatur exactam servans diætâ , nam penetrat universum corpus, noxium omne expellendo, ejusque utilitas nullo auro solvi potest , & Becherus hic supra uti universale deprædicat.

Si igitur hæc medicina ex tam vili & fœtente urinâ resultans; tam contrarios edat effectus. Quid implicat quod non possit ex multo nobiliore materiâ uti omnium sublunarium perfectissimo, & per se indestructibili Auro, medicamentum universale enodari, & arte (ubi naturâ quiescit) ad terminum potestatis suæ sublimiorem pro salute hominum exaltari?

Sed solidiùs adhuc id ipsum probatur ex ipsâ Tincturæ Essentiâ: nonnè ea est summè volatilis ex acido-alcalicis combinata, & in unisonum redacta? nonnè ratione subtilitatis, penetrationis, & volatilitatis aperit omnes etiam durissimas & contumaces obstructions indèque oriundas infirmitates?

Nonnè ratione ejusdem volatilitatis

D

figit

figit spiritus vitales, exæstuentes, fervidos & volatilissimos compescit? undè febres continuæ, pleuritides, mania, furores, Phrenesis, omnesque biliosi calidique morbi exsurgunt, eos figit, præcipitat & ad temperiem reducit? quod uti certissimum oculariter ostendere possum; sc. quod duo spiritus volatilissimi se invicem figant ita ut ignis fusionem sustinere queant. Et à Paracelso spiritus incinerati dicuntur.

Nonnè totius sanæ vitæ conservatio consistit juxta plurimos in debita sanguinis aliorumq; humorum circulatione, & spirituum vitalium nutritione, augmento & conservacione, ut in omnes corporis partes influant, easque stabiliant, & continuo per occulta spiracula in- & exspirent? atque has facultates habet quoque Tinctura Aurea. Uti ex præliminaribus de eorum fluore patet. Ergo.

Nam tinctura hæc pro diverso ignis regimine & gradu est coloris varij, odoris suavis & vinosi, saporis dulcis & grati, est
sub-

subtilissima, penetrantissima summèque volatilis, ut in vitro etiam optimè clauso vix detineri queat, quemadmodum calor natus, lux seu vita hominis, & spiritus vitales permeant, perspirant & penetrant totum corpus, ejusque compactas obstructasque partes imò etiam durissima ossa.

Uti evidentissimè elucet in vitro lucido durissimo, quod caloris & lucis penetrationem, aeris verò etiam ventosi subtilissimi repulsam patitur videatur Adm. R. P. Kircherus S. J. de arte magnâ lucis & umbræ.

Præfata tinctura est spirituum vitalium nutrimentum, robur & augmentum; unitur & identificatur, cum iisdem, & eadem cum iisdem operationes tam sanis quam ægris necessarias exercet, nec solum internis sed etiam externis medetur affectibus: præsertim ab interna causa emanantibus: hinc etiam in- & externè salutariter adhibetur, quod infra patebit, & quia componitur ex acido-alcalicis

omnesq; infirmitates ex iisdem vel separatis vel conjunctis originem derivant (uti supra dictum) ideo quoque his medentur: sed dubito an consultum foret si similis aut excellentior medicina ex metallicis, vegetabilibus & animalibus in unitatem seu unisonum contracta, catholica, seu universalis, plurimis fieret nota; cum exinde multis pharmacopolijs copiosis, sumptuosis, & carè instructis notabilis aversio, medicisque imperitis insignis vacantia exoriri posset. Utinam eandem si non ferventiorē adhiberemus industriam pro impetrandis ad existipandos morbos adæquatis remedijs, quam curiosè in novitatibus Medico-practico non tam necessariò excogitandis sumus industrij; de quibus Hippocrat. medicorum ferè princeps alijq; veteres antesignani parum sciverunt: uti de sanguinis circulatione, de glandulis, de ductibus lymphaticis, Pancreaticis, succo nutritio alijsvè; & tamen in curis fuerunt excellentissimi. Undè ait Erasistratus
Pra-

Practicus: vos quidem in eloquentiâ & theoriâ estis me superiores, ast propterea in praxi non feliciores; plures etenim ego restitui medicando sanabiles, quos vos rhetoricando, cum vestris subtilitatibus, reliquistis incurabiles; & cur medicina tam ampla non posset contrahi ad pauca, eiq; maximè necessaria, & medicamenta tam innumera & copiosa ad strictiora, tandemq; catholica aut unisona reduci?

Sufficiat tincturæ existentiam probasse rationibus hic supra, experiētijs infra, & auctoritatibus centenis demonstrasse, id quod inter plurimos alios Joan. Lud à Fründeck Dr. de medicinâ universali centenis exemplis clarissimè exponit, & inibi præparationem (licet obscurè) demonstrat. Uti hic supradictum cum primis scitu hic necessarium arbitror, quod pauci reperiantur veræ Chymix cultores & studiosi, paucissimi ejus candidati, magistri, aut universalistæ; è contra plurimi ejus contemptores, illusores & ob raritatem increduli, qui cum naturæ producis

contenti & acquiescentes, amant potiùs ejus involucrum, corticem, & materiam incultam ulteriùs arte elaborandam, & excorticandam, quam spiritum seu Quintam Essentiam indè exhauriendam contra commune adagium non confidentes:

Est opus ut frangas si cupis esse nucem. Dari verò talem Q. E. & spiritum vivificantem ex corticibus enucleatum, conabor explicare, & explicis abditis evolvere, incredulisque facem & lucernam physicam atque medicinalem cœcutientibus exponere.

Nonnè solis calor (ut cœtera taceam) influit in omnes & singulas macrocosmi partes & individua? ea vivificat & ad terminum ijs innatum perducit? nonnè eodem modo hæc Q. E. seu spiritus in totius microcosmi universas & singulas partes influit? cum nostris spiritibus vitalibus identificatur, roborando fit sanorum conservator, & morborum medicator?

Quod

Quod ipsum ego per partium quoque enumerationem aggredior confirmare in morborum ultionem ad vitam longam: ut artis peritis hujus libelli causæ, ignaris & ægrotantibus causarum effectus innotescat.

DE VIRIBUS & USU
TINCTURÆ AURÆ.

HÆc Tinctura aurea, per varias laborum classes, solutiones, destillationes, cohobationes, diurnasque digestiones, ex tenebroso ergastulo durioribusque vinculis in lucem extracta; resurgit in spiritum volatilissimum, subtilissimum, penetrantissimum, lucidum, irradiosum, spiritibus nostris vitalibus summè familiarem, confortativum & graduativum; & sic per continuum celeremque motum radiorumque expansionem, spiritus nostros vitales ingreditur, cum ijs unitur, & identificatur, viresque suas unitim acquirit, ut prædones vitæ

nostræ insidiantes & hospitium nostrum furtivè occupantes, hujus tam nobilis remedij valore & adfistentiâ, in fugam, exterminium & exilium conjiciantur. Quod doctissimè Maxvellus illustrat. dum ait: Qui lucem i. e. spiritum, è rebus per lucem educere; & lucem luce multiplicare potest, is quoq; spiritum vitalem universalem, spiritui nostro particulari addere, & per hunc mirabilia perficere addiscit: nam ulterius ait: hic spiritus universalis, vitalis, in luce domicilium possidet: ex primo enim lucido, destillatione sæpiùs repetitâ, à perito Sopho, miris modis extrahitur ad morborum catarvam penitùs exterminandam. Sic aer, aqua, calor solis, & influxus astrorum, sunt quasi universale nutrimentum & sustentaculum omnium sublunarium & unècuiq; subjecto particulari se accommodant & appropriant. Eodem modo hæc Tinctura, pro naturarum varietate, variè se unicuique dispositioni & parti associat & ita una eademque medicina (diversas operatio-

rationes exercendo) noxium pro naturæ dictu evacuat.

Ex quibus luce clarius elucet maxima inter vulgaria, particularia aut polychresta medicamentorum differentia: quæ sunt vel sola sudorifera vel diuretica vel diaphoretica, purgantia, vomitiva, aperientia, roborantia, somnifera, & similia, & ita certis limitibus astringuntur: hæc verò tinctura supergressa omnes particularitates induit universalitatis vires, & nullo habito respectu adhuc vel illum morbum particularem, ferè universaliter omnibus & singulis corporis partibus vires suas salutiferas contribuit, & secundum naturæ motum exterminat.

Nullatenus tamen existimandum, quod hæc tinctura sine ullo discrimine aut reflexione omnes morbos indifferenter evellat; nisi prius eorum præmissa stabilientur, ut firma subsequatur conclusio; quare examinetur ægri ætas, temperamentum, diæta in sex rebus naturalibus, alvi conditio, solita evacuatio suppressa,

morbi diurnitas, ægri in applicandis & regendis obedientia &c. quibus probè perlustratis ferè certum sequitur prognosticum; undè Hippocrates in futurorum eventuum prædictione, divinus fuit censendus, quod nec expertissimum latere potest, si ex causarum secundarum regimine certum pronunciet finem: positus enim omnibus ad agendum requisitis, necessario agit agens. Deus enim hanc naturæ facultatem concessit, ut causæ naturales secundum ordinem iisdem inditum operarentur, nec unquam ijs adversatur, nisi miraculosè eas immutet, uti latius hic infra in appendice videndum, de vitâ prolongandâ, & de prævisione Deificâ infallibili cum nostro libero arbitrio conciliandâ. Et quamvis hæc tinctura mox in principio cujuscunq; morbi tutè, sine aliis præmissis propinari possit: attamen non elimino leniter laxativa (præsertim ubi alvi adest segnities) ex Hierapicra Galeni: pilulis angelicis Doctoris Bontij tartareis: sennatis &c. imò

ut

ut succenturientur aperitiva, eaque alternentur pro ægrorum morborumque constitutione à perito Medico determinanda: qui si abtuerit, sine ullo discrimine hisce non attentis locus tutissimus & usus salutaris huic tincturæ conceditur.

Verum enim verò, ne benevolus Lector arbitretur me hic agere de universali philosophico merè intellectuali, & nobis frustraneo; nisi derivetur ad existentiam particularem, eandem brevibus & Laconicè, ac per partium enumerationem comprobare aggredior: quod tinctura mea aliquot paucis guttulis (quod mirandum) citò, tutè, & jucundè plerasq; averruncet infirmitates: imprimis sciendum quod in hisce situationibus, scorbutus præ omnibus alijs sporadicis morbis apud plerosque invalescat; gradibus tamen distinguatur, ob aerem crassum, fuliginosum, nebulosum, vapores terreos, cibos grossiores sale fumoque induratos, cerevisiam pro aquarum varietate locorumque situatione, alijsq; conspirantibus causis:

causis: & sic sese ingerat ferè omnibus se
affociet chronicis ac contumacibus mor-
bis. Undè malum hypochondriacum, fla-
tulentum, colica radicata, hydrops, me-
lancholia, mania, delirium, apoplexia, pa-
ralysis, arthritis vaga vel fixa, podagra,
plurimaque alia ab acido p. n. derivata
mala, quæ ferè omnia à contumacibus
obstructionibus tenaciter dependent, &
ex humorum viscidorum acidorumque
coagulatorum & inspissatorum fonte
oriuntur, & sanguinis, chyli, succorum
nutritiorum motum & circulationem
impediunt. Omnibus hæc tinctura sum-
mè volatilis ijs debellandis est appropria-
tissima, & experientijs meis diversimodè
in plurimis comprobata: quare qui has
tenaces obstructions (quæ purgantibus
obvijsque aperientibus minimè cedunt)
dexterè eliminare poterit; plerorumque
ferè morborum hisce in plagis oberran-
tium fortunatus domitor, & miserorum
optatus hospes evadit; quo quidem colli-
mare videntur vulgaria Medicorum au-
xilijs;

xilia; sed nimis debilia ut præfixum finem
assequantur, & nonnunquam temporis
diuturnitate non cedunt, nisi cedente fi-
ne ope Medico, ut ita miseri ægrotantes
remediorum copijs & sumptibus sat diù
fatigati & enervati naturæ viribus se
committere cogantur. Ad hoc verò præ-
cavendum nè inter *schyllam* & *charyb-
din* uti inter *spem* & *metum* fluctuantes,
& varijs morborum turbulentijs agitati
vitæ nefracium patiantur; sed ex tam
tempestuoso & periculoso turbine libe-
rati desideratum & pacatum sanitatis
portum felices attingant, viam unicuique
propriam expetibilem & particularem,
per subsequenter partium enumeratio-
nem, lubens patefaciam. Imprimis om-
nes febres intermittentes, ante 3tium aut
4tum paroxysmum sine ullo prævio aut
subsequio alio remedio, & citrà metum
recidivæ in exilium proscribuntur.

Febres ardentes, continuæ, errantes,
petechiales, malignæ, Epidemicæ aliaque
acuta: uti pleuritis &c, brevi infringun-
tur,

tur, dummodò in morbi exordio præveniuntur, antequam cita sanguinis infectio & virium prostratio, curã retardent.

Malum hypochondriacum, undè melancholia, delirium, mania, aliæq; mentis afflictiones, redintegrantur ad saniora: imò maniaci (quos camera occlusa & lecti adstrictio detinuit miseros) brevi tempore evadunt feliciores; quod in diversis expertus assevero, nisi diurnitas & inveteratum malum uberiores trahant moras: præsertim in scorbuto, malo hypochondriaco, paralyti, spasmo, contracturâ, aliisque frigidioribus à viscidis, crassis, densisque oriundis. Apoplexiam lenem, paralytin, tumores artuum frigidos, œdematosos, præsertim recentes intra paucas septimanas ad sensum motumque restituit.

Arthritis vaga summè dolorifica, spasmus seu convullivus motus, brevissimè imò sæpè intra 24. horas recens abigitur.

Podagræ dolores brevi placat, ac recidivæ frequentiam & asperitatem (teste proprio) prohibet ac lenit. Hy-

Hydrops, anasarca, leucophlegmatia, eacochymia imò tympanitis recens, auxiliatrices manus persentiscunt citra metum recidivæ.

Vertigo capitis, cephalagia, hemicrania Catarrhus indeque dentium auriumque dolor abiguntur.

Variolis, morbillis, alijsque puerorum convulsionibus epilepticis & terriculamentis, citissimè medetur.

Oculorum diversa mala, suffusio, hypopium, nubecula, cataracta lenis non obdurata, hebetudo auditus, susurrus & dolor (nisi in veterata obstet mora) evanescent.

Uteri affectus, ejus suffocatio, gravidarum & puerperarum mala; uti parrus difficilis, secundinæ retentæ, hysterica passio, fluxus albus, menses suppressi, & etiam nimis exorbitantes, aliisque inde emergentia eliminantur.

In iliaca passione, ictero, urinâ suppressa, stranguriâ, optimum est remedium.

Dysenteria, lienteria, diarrhæa, inappeten-

petentiæ, colicæ, vomitibus, singultibus à repletionem aut nimijs flatibus, nimijs sputationibus præsens est restaurativum.

Hæmorrhagias plerasque intestinorum, uti dysentericas, ani, seu hæmorrhoidum, uteri, narium, stagnat; nisi à nimia ebullitione & exæstuatione emanent, cujus experientia nondum mihi plenariè innotuit: imò è contrario, etiam menses deficientes alvum torpidam, obstructions quascunque, aliasque assuetas suppressiones solitas aperit, & ad naturæ emolumentum reducit.

Epilepsia puerorum ante annos pueritatis facilè; in provecrà ætate & inveteratâ difficiliùs; ex hæreditate & in adultis cum memoriæ & intellectus imbecillitate nunquam curatur; & pro mali gradibus curæ tempus determinat.

Pulmonis vitia, tussis, asthma, phthysis in primo aut secundo gradu constituta, difficilis respiratio, bronchiorum pituitosa obstructio & dyspnæa exterminium patiuntur.

Cum-

nata, uti perdoctè quidam demonstrant,

Sanguinem quemcunq; coagulatum citissimè dissolvit & perspirando educit.

In fracturis pedum, brachiorum alijs vè læsis aut ruptis, præcavet humorum affluxum, tumores, inflammationes aliaq; plerumque concomitantia symptomata.

Hæc tinctura decrepitæ senectutis est singulare sustentaculum, dum sanguinis spirituumque vitalium lenta circulatio, viscositas & tenax pituitosa abundantia, hæc summâ sulphurêâ volatilitate ita corriguntur, ut mortem alias præmaturam, accidentalem & violentam in seros annos proscribat, usque dum naturalis (uti stipendium & peccati tributum feliciora nobis appromittat.

Externis ferè omnibus etiam gravissimis malis efficacissimè succurrit, ejus usus tantum internus; quia ab origine seu fonte interno, lymphâ succoque nutritio degeneratis promanant: externis solummodo paucis mundificantibus applicitis: quamvis mirè curam acceleret, sicum
spi-

spiritu Anhaltino, lumbricorum, calcis vivæ, vitriolato, rosato alijsvè commisceatur, & cum petijs duplicatis applicetur.

Tumores œdematosos duros, lupum, cancrum recentem, ulcera phagademica, cacoethica, herpetica, serpentina, venerea, maligna, inflammationes, dolores vagos, gangrænam (quod in me supra octuagenario felix expertus sum) gaudens sustuli.

Ut paucis multa constringam & concludam, tinctura hæc ferè universalis confortando spiritus nostros vitales eliminat morbos acido biliosos, sive tam ab humoribus frigidis pituitosis, quam biliosis & calidis oriundos: nam vel removet producta seu causas occasionales, ex quibus humorum inspissatio, coagulatio & impedimentum circulare spirituum vitalium, & eorundem denegata perspiratio oriuntur. Vel spiritus vitales in morbis calidis & biliosis nimium fluidos, exæstuant, ferocientes, exacerbatos, irritatos ex humoribus acido-acribus & bi-

lios mitigat, invertit, præcipitat, mortificat & ad temperiem reducit. De quibus hic supra.

Quomodo verò, & qua de causa Divina & Paterna benignitas in suæ creaturæ solatium, tam varias sublunatibus inspiraverit natales dotes, imò cur eidem placuerit uni subjecto à sophis elaborando & perficiendo ineffe universale medicamentum (quod par sit mortificando unū universale acidum morbosum) id ipsum admiratione dignum, excolere & bene usurpare decorum, reprehendere nefas fit.

Verum si quispiam hisce meis adscripti tincturæ viribus fidem negare intenderet, eidem rarissimos vulgoque incurabiles citò jucundeque præstitos effectus speciatim cum personarum locorumque denominatione notificare possem: ni eorundem offensionem & prolixitatem ob solidas causas vererer : inter quas meas principales curas apoplexia lenis, paralyfis, hydrops, convulsio, malum hypochondriacum, melancholia, mania, uterina,

quamvis vita & valetudo nullo pretio pensetur. Datur vitrum tincturæ aureæ ad unciam unam pro spec. Ducato vel 4. Florenis.

Si Lector universalem medicamenti existentiam, materiam, præparationem, & causas ex hoc libello evolvere gravaretur: ejus vires ex germanico idiomate paucis paginis comprehensas intelligere poterit.

In præfatis tamen singulisque promissis curationibus; id cum micâ salis advertendum, quod pro personarum & morborum gradu, vehementia, morâ, ægri obedientiâ, alijsque hic citatis considerationibus attentis curæ ratio sit habenda & prognosticanda; saltem hoc assevero quod hoc medicamen excellentioris sit virtutis & efficacix, quam multifaria pharmacopæorū ventilata remedia.

DE DOSI

TINCTURÆ AUREÆ.

Dosis pro ætatis morborumq; varietate

te diversificatur; tenellis & recens natis ab uno ad decem annos totidem guttæ quod annos habent vel etiam paucò plures: ab his ad 20. & ultra annos, 20. guttæ; indè ad provectiores annos 25. ad 30. gutt. circiter aut pro gravitate morbi plus minus dentur cum uno alterovè cochleari vini adusti, anisati, citrij, juniperi, cordiali, vini aut cerevisiæ manè in lecto, & vesperi sub in cubitum medietas sumatur, & diluculo lenem in lecto, suavemq; madorem aut sudorem, si natura eò inclinet, sine magna vi sollicitando, quamvis sine eo insensibiliter aut per urinam aut aliorum dotes suas subministret.

In morbis acutis, febribus ardentibus, malignis, petechialibus, ungaricis, pleuritide, maniâ, imò peste ipsa de die ac nocte sumuntur omnibus 4. horis 25. guttæ, & si in primis 24. horis nulla subsequatur melioratio, secunda die ac nocte repetatur usus omnibus 4. horis ut ante: in declinatione morbi autem dentur manè 25 post meridiem 25. & vesperi ad ingres-

sum lecti 25. guttæ in dantur in vino frigidò vel alio vehiculo, quod ita continuari potest per 3. vel 4. dies, ac demum 25. gutt. semel vel bis de die singulis vicibus 25. gutt. quod ita continuetur usque ad totalem eliminationem morbi; omninò tamen observandum ut laxantia vel clysteres si opus sit adhibeantur.

In paralyti, hydrope, arthritide vaga, fixa, & podagra sudor erit laudabilior, & pro mali ferocia, uti in acutis, ter de die hæc tinctura usurpari poterit: nec quicquam oberit si in dosi nonnihil excedatur, cum in confortativis non facillè excessus culpetur.

Qui inveterato morbo macerantur, & extra lectum vocationi serviunt, uti scorbutici, hypochondriaci, asthmatici, cacothici, phthysici &c. singulo manè jejunè vel in primo potu in mensa 3. ad 4. guttulas ebibere poterunt, & per 8. dies continuare, & post 8. dierum decursum (in quibus nihil sumitur) reiterare: imò instar acidularum omni manè à guttis 6. circiter cum

cum vino adusto aliove vehiculo gradatim unicâ guttâ (usq; ad terminum justæ doseos seu ad 30. guttas) ascendendo incipere, tum rursus paulatim descendendo ad 6. guttas, curam finire poterunt. Si ægri- tudo in chronicis (ast non in acutis) moras patiatur, lenia laxantia, & minimè fortiter purgantia per 3. aut 4. dies continuos præmittantur, & diebus interca- laribus aperientia interponantur.

Præservativè per aliquot dies manè gutt. 3. & per intervalla; in contagiosis sæpiùs, in senibus alijsq; initio prandij aut cœnæ in potu ordinario, vel jejunè cum vino adusto, cordiali aut alio placito ve- hiculo profunt, & senectuti decrepità singularem vigorem conciliant, uti in me suprâ octuagenario indies salutariter experior.

DE DIÆTA.

CUm in usu & abusu sex rerum natu- raliùm dependeat tam sanitas quam ægri- tudo, tam vita longa quam brevis in

nostro libero arbitrio sita. Sequitur infal-
libilis conclusio & determinata veritas:
quantum conveniens diæta vitæ possit
adjicere incrementum ; donec naturale
& inevitabile mortis tributum & peccati
stipendium in dierum maturitate adve-
nerit, & ita calor natus & humidum ra-
dicale consumptum fuerit.

De diæta ait Hippocrates : sanitatis
studium est, citrà fatietatem vesci, exerci-
tium seu motum non refugere , veneri
non nimium indulgere , & animi pathe-
mata moderari.

Et de cibus ait. cibus blandimenta gulæ
nesciens & moderatè sumptus , tantum
vitæ longæ addit incrementum ; quan-
tum nimia saturitas vitæ longæ est inimi-
ca. Ciborum equidem usus est maximè
necessarius; at usus aut abusus, moderata
vel excessiva ciborum aut potuum copia,
animi immoderatus motus , irrationalis
veneris aut concupiscentiæ usus &c. est
puræ consuetudinis : ubi consuetudo est
altera natura, undè S. Aug. ait de ingluvie:
nescit

nescit voluptas ubi desinit necessitas; imò tales damnosam patiuntur proprii appetitus tyrannidem. Masticatio bona est utilissima, & cum primis debiliore stomacho observanda; nam unus bolus non benè masticatus, plus molestiæ adfert, quàm sex alij boli, mandendo benè contriti.

Multitudo ciborum est nutritrix morborum, ob diversorum assumptorum facilem aut difficilem variamq; concoctionem: imò antiquitus tam Religiosi quam Philosophi, solo pane & aquâ cum paucis jusculis aut pulmentis vitam ad 90 & ultra annos prolongârunt; videatur Nobilis Cornarus Venetus in Hygiastico de diæta, quâ ipsemet fulcitus in anno ætatis suæ 95. librum Reipub. Venetæ sanus & sensibus integer dedicavit; attamen observandum, quod sanis sint omnia moderatè sana, nec ab inveterata consuetudine (quæ dicitur altera natura) ex abrupto, sed gradatim ad naturæ ordinem salutarem, recurrendum; nè præmaturâ morte abripiamur, aut causatis morboſis calamita-

mitatibus torqueamur: aut mala quæ nos præmunt, ad Medicum ire compellant, de quo Helmont. ait: quod Medicus fit quasi mediator inter Deum vitæ Principem & mortem, ut quas ægretudinis pœnas Deus homini inflixit, eas Medicus, proprijs clementiæ Dei donis, moderetur & tollat.

Plura de diætæ viribus observanda tradit Adm. R. P. Leonard. Lessius Soc. J. in suis duobus libris sc. in ejus hygiastico five de diætâ, & de 50. nominibus Dei, qui est compendium Verè aureum Theologiæ mysticæ seu contemplativæ: ubi in priori mortalis vitæ diæteticè prolongandi, in posteriori vitæ mortalis immortalifandi modum viamque evidentissimè demonstrat.

A P P E N D I X.

DE TERMINO VITÆ.

EX præfatis hujus libelli contentis posset objici: si Deus prævidit uniuscujusque vitæ & mortis terminum, diem & horam,

horam , ad quid medicina universalis confert, ad vitam longam vel brevem e-
jusque morbos, mortisque indeclinabiles
satellites removendos : ast distinguen-
dum, alium esse terminum decretorium,
absolutum, naturalem & inevitabilem ;
alium violentum accidentalem & imma-
turum, & hunc esse arbitrio nostro subje-
ctum , testante scriptura *servies Deo &
numerum dierum tuorum explebo Pro-
verb. 10. timor Domini apponet dies, &
improborum anni abbreviabuntur. Pro-
verb. 3. beatus homo, qui invenit sapien-
tiam, nam longitudo dierum est in dex-
tra ejus. Honora patrem ut sis longævus
super terram. Sic accidentalem violentum
casualem & voluntarium in vitæ er-
roribus, vulnere, incendio, ruinâ, Cerere
& Baccho & in alijs quotidie mortales
experiuntur. Sic Altissimus creavit Me-
dicum, & è terrâ medicinam & vir sapi-
ens non spernit eam : sic Deus hominem
in manu consilij & arbitrij sui constituit,
ut vitam tueretur, & nocitura declinaret,
hanc*

hancque arbitrij libertatem saltem in
 physicis & moralibus si non in Divinis
 (quæ præsupponunt gratiam prævenien-
 tem & sufficientem omnibus gratis da-
 tam) gratiosè concessit. Sed instabunt
 Plebei, imò etiam acutissimi hujus opi-
 nionis reformatores sustinentes: si Deus
 prævidit aut prædestinavit mortis cer-
 tum & infallibilem terminum tam natu-
 ralem & absolutum quam violentum, ac-
 cidentalem & immaturum ad quid nô-
 strum in sex rebus naturalibus liberum
 arbitrium, earumque usus aut abusus aut
 medicina universalis, ad istum terminum
 immaturum aut violentum immutan-
 dum, cum quod prævidit id necessariò sit
 evencurum. Cui quæstioni satis intricatæ
 ut satisfiat, & utraq; positio persistat in vi-
 olata: sciendum, quod in Deo non cadat
 tempus præsens, aut futurum: sed quod in
 Deo omnia sint præsentia, de quibus S.
 August. in suis soliloq; ait: quod ad mille
 annos hujus temporalitatis exspecto, hoc
 in conspectu & prævisione Dei jam tum
 factum,

factum, & sacre scripturæ conforme est. Sic Agnus Dei ab initio mundi occisus. Ante luciferum genuite. Natus est Filius Dei ante omnia mundi sæcula. Sic Judam cum suo libero arbitrio non necessitavit traditorem, nec Petrum negantem necessitavit pœnitentem, quæ labyrinthus etiam subtilissimos torât Theologos, qui, si non Medicorum censuras, saltem rationes admittent. Quærendum igitur, quæ Deus ex arbitrij libertate uti præsentia intuetur, an quicquam necessitatis, ejus addat oculus, cum omne futurum Divinus semper præcedat intuitus, & sic oculus cuncta videns, ad præsentiam propriæ suæ cognitionis omnia retorquet & derivat. Uti homo videns alios equitantes, currentes, stantes, non infringit eorum libertatem. Sic prævisio Dei, liberos relinquit rerum futurarum eventus : nec venturis quicquam necessitatis importat. Dei namq; scientia omnem temporis supergressa motionem, in suâ manet præscientiæ simplicitate, infinitaq; præteritorum

rum & futurorum spatia complectitur, & omnia quasi jam gerantur in sua simplici cognitione considerat: hinc non tam futurorum præscientiam aut providentiam; sed potius scientiam nunquam errantem dixeris: sed ais fortè? quod eventurum Deus videt, id non potest non evenire; quod autem non potest non evenire, id ex necessitate contingit, & liberum arbitrium excludit. Quæ quidem ratio est solidissimæ veritatis, attamen solidam admittit distinctionem: quod idem venturum, cum ad divinam prævisionem refertur sit necessarium: cum verò in sua natura & ad hominem derivatur, sit omninò liberum & à necessitatis nexu absolutum; & ita omne futurum Divinus antecedit intuitus & manet spectator cunctorum. Hiscè Medicè allatis contentus subtiliora Theologorum inquisitioni & censuræ relinquo; mihiq; sufficit quod Deus, qui secundarum causarum cursum non tollit, ita Medicinæ usum non expellit.

Sed properat calamus & ætas mea ad
finem;

finem: quapropter merebitur ut spero præsens libellus pleniorẽ tincturæ suæ fidem & ascensum, quod ultra 56. annos habuerim amplissimam praxin Medicam, tam activam quam passivam, idque tam in calidis quam chronicis & frigidis periculosissimis morbis à me solo feliciter curatis. Dereliquo nihil superest nisi quod imperiosæ & indeclinabilis mortis tributum (Divinæ potestati & dispositioni subjectus) Domino meo persolvam, qui hanc mihi gratiosè concessit libertatem, ut præter felicem & tam diuturnam praxin in maturitate dierum meorum hujus rarissimi arcani possessionem (non ex libris clarè descriptis, neque ex aliorum communicatione, sed singulari Dei beneficio) pro solatio posterorum consecutus fuerim; nihilque mihi nunc superest, nisi ut hoc temporis spatium, quod ab infantia usque ad senectutem percûrri; ita dirigam ut maturus fiam ad pergendum aut emigrandum eò, ubi immarcescibilis rerum status & tranquilla libertas me feliciorẽ suaviter exspectant.

Venit enim properata nimis inopina senectus

Languorque ætatis iussit inesse mea.

Ut tandem certus vitæ, mortisque sequatur

Terminus S

F I N I S,

F

COMPENDIUM

Hujus Libelli per foritem seu deductionem unius ex altero, dilucidè comprehensum.

OMnis forma sublunaris Physica educitur è potentiâ materiæ, seu seminis; à creatore ei inditi. Hæc forma dicitur in vegetabilibus anima vegetativa, in animalibus & in homine (licet eminentiore) anima sensitiva; quia omnis homo est animal. Hæc anima dicitur alijs lux, natura, spiritus vitalis, calidum & humidum radicale, sive forma, cui vi seminis & pertraducem eductæ è potentia materiæ, & in utero embryonatæ, & organicatæ Deus tum juxta Theologos infundit animam immortalem: quæ sola inter omnes sublunares formas est vera substantia seu ens per se, extra materiam suam informatam existens; quod omnibus alijs formis sublunaribus denegatur. Et idcirco forma hæc materialis educta, est vinculum seu nexus quo vincitur,

citur, connectitur & contineatur anima
 merè spiritualis & immortalis cum ma-
 teriâ. Hæc qua forma, seu anima sensiti-
 va seu vita vivificat materiam & in ea
 operationes suas inditas exercet: quo
 vinculo seu nexu læso, rupto, vitiato,
 non debite nutrito & deficiente, anima
 vitalis sensitiva (uti calor natus absum-
 ptus) exspirat, evanescit, & transit in
 suum chaos, & deserit suam informatam
 materiam; quâ exspiratâ, subsequitur
 alia proportionata forma, ad materiam
 (quæ & quas vis formas suscipiendas
 apta) denuò informandam. Hæc anima
 sensitiva, spiritus vitalis seu forma est in
 continuo fluore seu fluxu, motu, in- & ex-
 spiratione, ut supra patet, ideò continuo
 indiget sustentaculo, pabulo, & nutri-
 mento: quod ipsum necessario desumi-
 tur ex sex rebus naturalibus præcipuè ex
 cibo potu & aere, sine quibus nec homo
 nec animal diù in vita persistere potest.

Imò hæc alimenta seu cibus potusque
 assumpta per se nil spiritibus vitalibus

profunt, nisi separatis fœcibus aut excrementis, bene chylicata in sanguinem & succum nutritium spirituosum convertantur, & tum conforme & conveniens pabulum administrant. Hujus igitur spirituosum nutrimenti, magna est differentia, latitudo, gradus, & diversa bonitas ex sex rebus naturalibus haurienda. E contra quando hæc degeneres & vitiosæ depravantur, tum morborum & causarum occasionalium naturam induunt, quæ si solidiori aut generosiori cibo potuque aut bona diætâ eliminari nequeunt; tum medicamentorum & Medicorum auxilium desiderant: & uti ciborum potuumque nutriendorum, ita & medicamentorum curandorum, maxima est latitudo, differentia & bonitas: nam alia dantur specifica seu occultæ qualitates; alia certam corporis partem organicam respicientia (uti Cephalica, Epatica, Splenetica, Uterina &c.) alia diversas pluresque simul partes afficientia; uti polyacæa seu polychresta, antimoniata, chalybeata
tarta-

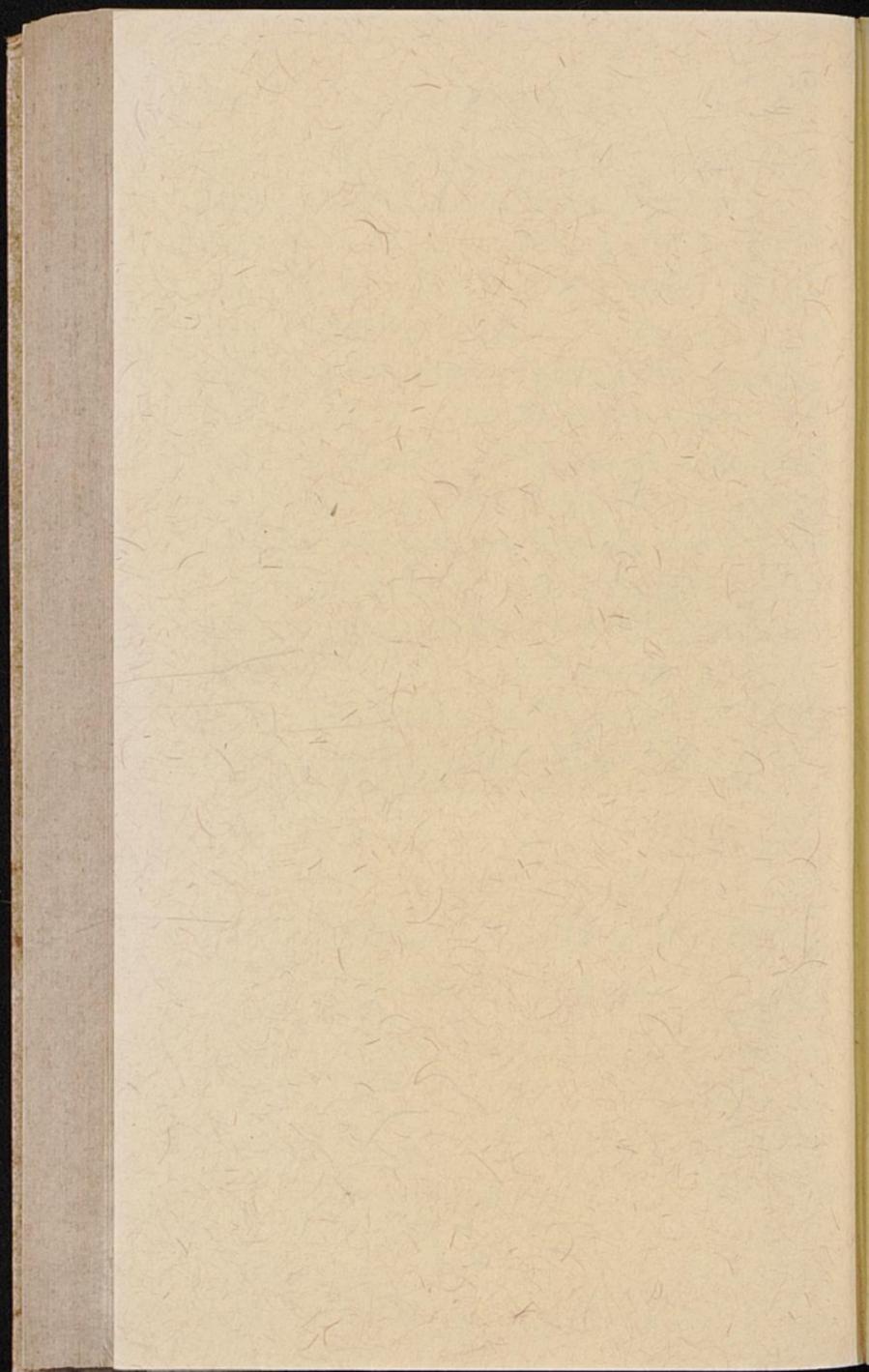

ipsa sola omnes istas exercet operationes universaliter, quas particularia, particulariter singulis corporis partibus conferunt. Hinc syllogisticè concludo. Quod vitam seu spiritus nostros vitales in sanitate conservare, & vitiatos, læsos, debiles confortare, & morborum causas exterminare potest, id ipsum est medicamentum universale. Atqui hæc tinctura est talis. Ergo. Uti ex præfatis constat.

Si hic libellus, quædam obscura, ambigua, dubiosa, nec cuivis clara continere videretur; id ipsum flaccescenti meæ grandævæ ætati condonandum & subtiliori ingenio perficiendum aut meliorandum relinquo.

Ex quo omnia † per quem omnia †
 in quo omnia †
 Ipsi soli Gloria.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

